

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
кафедра соціальної педагогіки та корекційної освіти

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри соціальної педагогіки
та корекційної освіти

кандидат педагогічних наук, доцент

_____ Алла РЕВТЬ

«_____» _____ 2026 р.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ У СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З
МОЛОДЦЮ

Спеціальність 231 Соціальна робота
галузі знань 23 Соціальна робота

Бакалаврська робота
на здобуття кваліфікації – «Бакалавр з соціальної роботи за спеціалізацією
соціальна педагогіка»

Автор роботи Степан ШВЕЦЬ _____

підпис

Науковий керівник кандидат педагогічних наук,

доцент Леся СМЕРЕЧАК _____

підпис

Дрогобич, 2026

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі теоретично обґрунтовано та практично досліджено особливості й потенціал використання цифрових платформ як інструменту міжінституційної взаємодії та збереження біопсихосоціального здоров'я молоді в умовах тотальної діджиталізації суспільства.

Науково-теоретичне значення роботи полягає в систематизації теоретико-методичних засад діджиталізації соціономічної сфери та поглибленні уявлень про критерії цифрової компетентності молодих людей як ресурсу їхньої безпечної соціалізації.

Практична цінність дослідження визначається тим, що розроблена комплексна Програма безпосередньо орієнтована на впровадження в практичну діяльність територіальних центрів соціальних служб та інших суб'єктів соціальної сфери з метою формування у молоді навичок кібергігієни й цифрової саморегуляції.

Ключові слова: соціальна робота, цифрові платформи, соціономічна сфера, кібергігієна.

The thesis provides a theoretical substantiation and practical analysis of the features and potential of using digital platforms as a tool for inter-institutional cooperation and preserving the bio-psycho-social health of young people in the context of the total digitalization of society.

The theoretical and scientific significance of the study lies in the systematization of the theoretical and methodological foundations of digitalization within the socioeconomic sphere, as well as in deepening the understanding of the criteria for youth digital competence as a resource for their safe socialization.

The practical value of the research is determined by the fact that the developed comprehensive Program is directly tailored for implementation in the practical activities of local social service centers and other social sector entities, aiming to develop cyber hygiene and digital self-regulation skills among youth.

Key words: social work, digital platforms, socioeconomic sphere, cyber hygiene.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ	
1.1. Теоретичні засади та принципи використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю.....	9
1.2. Цифрова компетентність особистості.....	13
1.3. Цифровий світ і збереження здоров'я молоді.....	20
Висновки до першого розділу.....	24
РОЗДІЛ 2. ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ЯК БАЗИС МІЖІНСТИТУЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З МОЛОДДЮ	
2.1. Міжінституційна взаємодія у соціальному вихованні молоді на базі цифрових платформ.....	25
2.2. Проекція цифрових освітніх орієнтирів на площину соціальної роботи з молоддю.....	27
2.3. Програма роботи працівників соціальних служб з молоддю «Використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю».....	33
Висновки до другого розділу.....	41
ВИСНОВКИ ЗАГАЛЬНІ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42

ВСТУП

Актуальність теми. Цифровий світ відкриває широкі перспективи для автономного конструювання соціокультурного простору, неформальної освіти та саморозвитку особистості, проте водночас створює ризики надмірної віртуалізації та соціальної ізоляції. За цих обставин оптимізація взаємодії на цифрових платформах безпосередньо залежить від здатності суб'єктів підтримки превентивно нівелювати ефект «цифрового відчуження», орієнтуючи молодь на раціональне, безпечне та збалансоване використання ресурсів без втрати життєво важливих соціальних контактів і соціокультурних зв'язків.

Це актуалізує потребу в докорінній модернізації традиційного інструментарію соціальної роботи та вимагає відхід від шаблонних форм профілактики в бік розгортання гнучких моделей міжінституційної взаємодії в кіберпросторі. Формування цифрової культури, медіаграмотності та навичок цифрової саморегуляції сучасної молоді вже не може обмежуватися лише внутрішньосімейним чи аудиторним впливом, а потребує консолідації зусиль закладів освіти, соціальних служб та правоохоронних інституцій (зокрема через залучення спеціалізованих платформ). Таким чином, розробка та впровадження інтегрованих технологій кібергігієни в практичну соціономічну діяльність стає важливим пріоритетом для забезпечення безпечної траєкторії соціалізації особистості та збереження її біопсихосоціального здоров'я в умовах тотальної діджиталізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел засвідчує інтерес дослідників до трансформації соціономічної сфери в умовах діджиталізації та визначає теоретичний базис нашої роботи за кількома напрямками.

Концептуальні виміри побудови суспільства нового типу, цифрової культури молоді та нормативні вектори виховання особистості в медіапросторі проаналізовано у працях К. Краус [11], Н. Краус [11], В. Осецького [11], О. Стрижак [28], Л. Сидоренко [27]. Сутність та структуру цифрової

компетентності як соціокультурного феномену вивчено Л. Гавріловою [4; 5], Я. Топольник [4] і М. Кривонос [12] із опорою на стандарти Рамки цифрової компетентності громадян України та європейські розробки А. Ferrari (DIGCOMP) [32].

Питання готовності фахівців до використання електронних ресурсів та формування їхньої професійної інформаційної культури досліджено О. Власій [3], О. Дудкою [3], Н. Іваночко [3], І. Меркуловою [16], Є. Поляковим [23] та Я. Ткачовою [30]. Обґрунтування хмарних технологій як бази міжінституційної взаємодії представлено у працях В. Олексюка [17], О. Спіріна [17] та ін. Особливості цифрової соціалізації та трансформації комунікативних практик молоді висвітлено в доробках Н. Олексюк [18], Л. Лебеденко [18], О. Петрунько [21] та О. Петренка [20].

Ризики цифрового простору для біопсихосоціального здоров'я молоді, прояви інтернет-адикцій та проблеми психоемоційної дестабілізації підлітків стали предметом вивчення І. Власенко [2], І. Ломачинської [13], І. Герасимової [6], О. Мельник [15], І. Размолодчикової [25] та В. Кривошеїна [25]. Фактологічну основу аналізу медіаспоживання склали матеріали Центру громадського здоров'я МОЗ України та ресурсу VoxCheck [34].

Водночас проблема системного використання цифрових платформ як інструменту міжінституційної взаємодії суб'єктів соціальної роботи задля збереження здоров'я молоді потребує додаткового цілісного дослідження, що й зумовило вибір теми бакалаврської роботи **«Використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю»**.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати теоретико-методичні засади використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю, виявити специфіку впливу цифровізації на життєдіяльність та збереження здоров'я учнівського й студентського контингенту шляхом емпіричного дослідження, а також розробити Програму роботи працівників соціальних служб на засадах міжінституційної взаємодії.

Об'єкт дослідження – процес соціальної роботи з молоддю в умовах цифровізації суспільства.

Предмет дослідження – теоретико-практичні засади використання цифрових платформ у забезпеченні міжінституційної взаємодії та збереженні здоров'я молоді.

Завдання дослідження:

- здійснити аналіз теоретичних засад та принципів використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю;
- висвітлити особливості формування цифрової компетентності особистості та ролі цифрового світу у збереженні здоров'я;
- охарактеризувати специфіку міжінституційної взаємодії у соціальному вихованні молоді на базі цифрових платформ;
- розробити Програму роботи працівників соціальних служб з молоддю «Використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю».

Для досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань у дослідженні було використано комплекс взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих методів, що забезпечили об'єктивність отриманих результатів: *аналіз, синтез і класифікація* науково-педагогічної, психологічної, соціологічної та методичної літератури (з метою визначення теоретичних засад, принципів, сучасних підходів та сутності використання цифрових платформ у соціономічній сфері); *індукція та дедукція* (для теоретичного узагальнення концептуальних підходів до формування цифрової компетентності особистості); *моделювання та проєктування* при обґрунтуванні структури міжінституційної взаємодії суб'єктів соціального виховання та безпосередньо під час конструювання Програми роботи працівників соціальних служб «Використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю»; *діагностичні методи* для збору первинного емпіричного матеріалу щодо інтенсивності мережевої активності; кількісний та якісний аналіз отриманих емпіричних даних.

Теоретичне значення дослідження полягає в науковому обґрунтуванні та систематизації теоретико-методичних засад діджиталізації соціономічній сфері;

поглиблено наукові уявлення про сутність, структуру та критерії оцінювання цифрової компетентності молодих людей як ресурсу їхньої успішної соціалізації та безпечної життєдіяльності; теоретично обґрунтовано амбівалентну роль віртуального середовища у контексті збереження біопсихосоціального здоров'я молодих людей.

Практичне значення дослідження визначається тим, що його матеріали можуть бути використані в діяльності суб'єктів соціальної сфери. Розроблена та Програма роботи працівників соціальних служб з молоддю «Використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю» може бути впроваджена в діяльність територіальних центрів соціальних служб.

Апробація дослідження. Основні положення бакалаврської роботи обговорювалися на засіданнях проблемної групи з соціальної педагогіки, а також були представлені фахівцям під час проходження виробничої практики з соціальної роботи, де отримали позитивну оцінку та рекомендації щодо подальшого впровадження.

Структура роботи: бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до них, загальних висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИКІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ

1.1. Теоретичні засади та принципи використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю

Інтенсивна динаміка технологічного прогресу у поєднанні з глобальними викликами, серед яких пандемія Covid-19 та повномасштабна військова агресія російської федерації проти України з її руйнівними наслідками для соціальної інфраструктури, зумовили гостру необхідність модернізації підходів до соціалізації та підтримки особистості. Традиційні інструменти підтримки молодого покоління зазнали суттєвої трансформації, унаслідок чого цифровізація стала провідним вектором адаптації професійної діяльності до кризових умов.

У контексті сучасних реалій впровадження інноваційного інструментарію дозволило значно оптимізувати та розширити можливості фахівців, які взаємодіють із молодим поколінням. Водночас стрімка віртуалізація життєвого простору актуалізує проблему пошуку раціонального балансу між інтенсивним залученням новітніх засобів та збереженням класичної суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Саме тому реалізація професійних завдань у сучасному медіапросторі вимагає розробки та дотримання чітких методологічних засад і закономірностей, що безпосередньо екстраполюються на таку науково-практичну площину як використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю.

Власне така ситуація зумовлює актуалізацію концепції цифрової гуманістичної педагогіки, яка передбачає інтеграцію засад гуманізму в практику підтримки та розвитку особистості як у реальному, так і у віртуальному просторі. Теоретико-методологічні підвалини цього напрямку, які досліджували Гаврілова Л. Г. і Топольник Я. В., розглядаються як еволюційний етап розвитку електронної педагогіки в умовах масового впровадження інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, орієнтованих на всебічний розвиток

індивіда [4; 5]. Подібна тенденція є цілком закономірною, оскільки сучасна соціокультурна реальність та життєдіяльність молоді сьогодні майже повністю інтегровані у цифрове середовище. У цьому контексті використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю стає головним механізмом забезпечення гуманістичного супроводу, захисту прав та успішної соціалізації нового покоління у глобалізованому світі.

Ефективне використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю базується на низці взаємопов'язаних принципів, які визначають специфіку взаємодії у віртуальному середовищі [3]. Провідне місце у цьому процесі посідає принцип конфіденційності та безпеки, який передбачає забезпечення надійного захисту персональних даних молодих людей, верифікацію цифрових операцій, гнучке управління доступами до інформації, а також запобігання кіберзагрозам, несанкціонованим втручанням чи/або різного спотворенню контенту.

Не менш важливим є принцип індивідуалізації, що орієнтує фахівців на врахування особистісних цифрових компетенцій особистості, сприяє вибудовуванню персоналізованих траєкторій соціального розвитку та самоактуалізації, а також підтримує автентичні й адаптивні форми самопрезентації та мережевої комунікації молоді.

Доступність цифрових інструментів є фундаментальною умовою соціальної інклюзії, оскільки саме цей принцип вимагає відкритості, інтуїтивності, актуальності та систематичного оновлення функціоналу використовуваних платформ.

Раціональний розподіл ресурсів забезпечується через принцип доцільності, який обмежує залучення цифрових технологій виключно тими інструментами, що є необхідними для розв'язання конкретних виховних і соціальних завдань.

Гуманістичний напрям професійної діяльності відображає принцип розвитку, спрямований передовсім на стимулювання ціннісно-морального потенціалу молодих людей, їхніх творчих здібностей та навичок соціальної

адаптації до динамічних умов життєдіяльності за допомогою ресурсів медіапростору.

Своєю чергою принцип гнучкості дозволяє оперативно модифікувати цифровий контент і формати взаємодії відповідно до вікових, суб'єктивних, специфічних потреб чи інтересів молоді з урахуванням просторово-часового контексту.

Технологічну модернізацію галузі відображає принцип інноваційності, що легітимізує впровадження новітніх інтерактивних, дистанційних та гейміфікованих методів соціально-педагогічної роботи.

Насамперед цілісність цього процесу гарантує принцип інтегрованості, який уможливорює комплексний аналіз соціальних феноменів на перетині різних галузей наукового знання та забезпечує консолідацію зусиль різноманітних інституцій, громадських організацій і безпосередньо суб'єктів соціальної роботи.

Оцінювання ефективності та результативності процесу соціалізації особистості в умовах діджиталізації передбачає передовсім обґрунтування відповідної системи критеріїв та показників, які відображають специфіку взаємодії у віртуальному просторі. Основними напрямками такого моніторингу виступають культура оперування цифровою інформацією, рівень розвитку критичного мислення, комунікативна готовність, а також цифрова та соціальна компетентності молоді [9].

Раціональне використання цифрової інформації розглядається дослідниками як інтегративна якість індивіда, що знаходить свій прояв у здатності об'єктивно інтерпретувати медіаконтент, ідентифікувати приховані маніпулятивні технології, фейки чи/або дезінформацію. Ця якість також передбачає впевнене володіння інструментами цифрового середовища задля свідомого саморозвитку та наявність сформованих механізмів психологічного захисту від деструктивного медіавпливу [9].

Важливим складником загальної життєстійкості є критичне мислення, що виражається у вміннях особистості молодшої людини глибоко аналізувати

інформаційні потоки, здійснювати перевірку даних, моделювати причиново-наслідкові зв'язки та формулювати логічні висновки на основі багатоаспектності та відкритості до нових ідей.

У межах взаємодії на цифрових платформах особливого значення набуває готовність особистості до комунікації, яка охоплює комплекс умінь і навичок ведення електронного листування, конструктивної участі в дискусіях на тематичних форумах, у соціальних мережах, чатах і блогах тощо. Власне такий показник фіксує спроможність молодих людей ефективно підтримувати як ділові, так і приватні контакти з обов'язковим дотриманням цифрової етики [14].

Технологічну площину такої взаємодії відображає цифрова компетентність особистості (у нашому випадку – молоді людини), спрямована на безпечне, усвідомлене та продуктивне застосування прикладного програмного забезпечення, технічних пристроїв і хмарних сервісів під час розв'язання різнопланових повсякденних та професійних завдань, а також на здатність до швидкого освоєння інноваційних технологічних рішень.

Безпосереднім показником успішності прикладного складника є соціальна компетентність молоді, що полягає в умінні використовувати потенціал цифрових платформ для вирішення реальних життєвих проблем, задоволення соціокультурних запитів та реалізації суспільних потреб. Практичним виявом цієї компетентності є залучення молодих людей до сучасних практик ІТ-волонтерства, колективного збору даних за допомогою краудмапінгу та активна участь у соціально орієнтованих вебпроектах.

Комплексний аналіз зазначених критеріїв дозволяє диференціювати рівні сформованості соціальних якостей молоді у віртуальному просторі. Оцінювання цих параметрів здійснюється за допомогою діагностичного інструментарію, що містить методики психосоціального тестування, анкетування, моделювання проблемних кейсів, а також узагальнення результатів педагогічного спостереження, саморефлексії та залучення методу експертних оцінок [16].

Серед головних деструктивних чинників віртуального простору особливої гостроти набуває проблема забезпечення кібербезпеки особистості, що суттєво

актуалізується за умов дефіциту в індивіда практичного досвіду та сформованої культури цифрової взаємодії. З огляду на це у професійній діяльності суб'єктів підтримки виникає об'єктивна необхідність цілеспрямованого формування у молодого покоління навичок безпечного та відповідального користування веб-ресурсами. Саме тому використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю має обов'язково інтегрувати заходи з профілактики кіберзагроз, підвищення цифрової грамотності молодих людей та розвитку їхньої життєстійкості в сучасному інформаційному суспільстві [19].

Сучасний медіапростір суттєво змінив структуру та характер рекреаційної діяльності молодого покоління. Сучасні тенденції свідчать про поступову відмову від традиційних засобів масової комунікації на користь інтерактивних технологій, які дозволяють молодим людям автономно конструювати свій соціокультурний простір. Завдяки цьому молоді люди отримують практично необмежений доступ до диверсифікованого контенту, засобів неформальної освіти, платформ для опанування нових професійних чи творчих навичок, а також до мережевих спільнот для обговорення суспільно значущих проблем.

У контексті цих змін використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю відкриває потужні перспективи для організації корисного дозвілля, соціалізації та саморозвитку молодих людей. Водночас у межах соціально-педагогічного супроводу важливим завданням залишається профілактика такої надмірної віртуалізації життя. Оскільки жоден технологічний засіб не спроможний повноцінно замінити живі інтерперсональні контакти, сімейні та дружні зв'язки, то фахівці соціальної сфери (а передовсім – соціальні педагоги) мають орієнтувати молодь на раціональне, доцільне та збалансоване використання інструментів цифрового середовища.

1.2. Цифрова компетентність особистості

У контексті впровадження цифровізації в практику соціальної роботи з молоддю вагомим значення набуває дефініція «цифрова компетентність».

Спираючись на порівняльний аналіз міжнародного наукового дискурсу [31; 32; 33], найбільш відповідним для нашого дослідження є підхід I. Gutiérrez [33]. Дослідниця трактує зазначене поняття як синергію ціннісно-мотиваційних орієнтирів, знань, умінь та ставлень, що забезпечують доцільне та коректне використання інформаційно-комунікаційних технологій (зокрема, комп'ютерних систем, програмного забезпечення та мережевих ресурсів). У розрізі соціальної взаємодії з молоддю це актуалізує спроможність як суб'єктів, так і об'єктів соціальної роботи ефективно здійснювати пошук, перевірку, організацію та інтеграцію інформації через цифрові платформи з метою продукування нових знань та вирішення соціальних завдань.

Фундаментальне значення для концептуалізації досліджуваної проблеми мають напрацювання європейських інституцій, зокрема Рамки цифрової компетентності для громадян, перша редакція якої (2013 р.) заклала методологічне підґрунтя для розуміння цього феномену [33]. Визначальною ідеєю зазначеного проєкту стало формування загальноєвропейського консенсусу щодо сутності цифрової компетентності як стратегічного ресурсу для оптимізації освітнього та соціалізаційного простору. У контексті моделі визначальних компетентностей XXI століття [33], де цифрова грамотність позиціонується нарівні з комунікативною, математичною, соціально-громадянською та підприємницькою компетентностями, досліджуване поняття трактується як безпечне, усвідомлене та критичне застосування технологій інформаційного суспільства в професійній діяльності, дозвіллевій практиці та комунікації. У вимірі соціальної роботи з молоддю такий підхід актуалізує необхідність формування у молодих людей навичок раціональної та безпечної навігації на цифрових платформах, що є передумовою їхньої успішної соціальної інтеграції та захисту від кіберризиків [33].

Оновлена версія Рамки (DigComp UA 2.2) в Україні [26] враховує те, що сучасний освітній та науковий простір зазнає суттєвих трансформацій під впливом стрімкого розвитку й інтеграції у повсякденну практику високотехнологічних рішень. «Особливого значення набуває

загальнодоступність інструментів штучного інтелекту, систем доповненої та віртуальної реальності, а також вбудованих і носимих технологій (wearable) та (IoT) інтернет речей» [26]. Цей технологічний прогрес створює нові можливості для модернізації дослідницьких методологій та оптимізації освітнього процесу. Паралельно із цифровізацією технологічного сектору відбувається інтенсивне розширення національної цифрової інфраструктури. Цифровізація знаходить свій прояв у створенні та впровадженні новітніх державних електронних інформаційних ресурсів, систем реєстрів та автоматизованих публічних послуг. Розвиток такого інструментарію суттєво змінює характер взаємодії між державою, суспільством та науково-освітньою спільнотою, вимагаючи нових підходів до аналізу та обробки інформаційного простору.

Водночас освітня сфера є змушеною реагувати на виклики сучасності, зумовлені введенням воєнного стану в Україні та його деструктивними наслідками. Соціально-демографічні зрушення, зокрема різке збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб, біженців та громадян на тимчасово окупованих територіях, сформували запит на повну перебудову комунікаційних каналів. Масовий перехід здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників на дистанційну форму роботи й навчання актуалізував проблему гнучкості та стійкості освітньої системи. Додатковим дестабілізуючим чинником у поточному соціокультурному та науковому дискурсі є ведення широкомасштабної інформаційної війни. Постійний тиск ворожої пропаганди, маніпулятивні кампанії та системні кіберзагрози з боку країни-агресора вимагають від академічної спільноти посилення інформаційної гігієни, розробки надійних систем кіберзахисту та формування критичного мислення як базової компетентності сучасного фахівця [26].

Цифрова компетентність має на меті безпечно та продуктивно використання різноманітних програмних, технічних, хмарних сервісів з метою розв'язання різних задач, а також швидкого опанування новими технологіями [10].

Ефективність адаптації сучасної молоді до умов високотехнологічного соціуму детермінується насамперед рівнем розвитку її цифрової компетентності. У цьому контексті основоположним орієнтиром є концепція навчання впродовж життя (*lifelong learning*), що забезпечує здатність особистості оперативно реагувати на перманентні зміни інформаційно-технологічного середовища та є фундаментальним складником цифрової грамотності. Наголосимо, що суб'єктна позиція «цифровізованого» молодого покоління характеризується високим рівнем внутрішньої мотивації, інтенсифікацією самостійної пізнавальної діяльності та прагненням до безперервного самовдосконалення. За таких умов цифрова компетентність, яка інтерпретується як здатність до раціонального й конструктивного оперування технологіями, набуває статусу однієї з визначальних життєвих навичок XXI століття [10]. У вимірі соціальної роботи/соціальної педагогіки це обґрунтовує доцільність використання цифрових платформ як інтерактивного інструментарію, що не лише відповідає запитам сучасної молоді, а й виступає ефективним майданчиком для її проактивної соціалізації та самоактуалізації.

Зважаючи на викладене, проєкція зазначених освітніх орієнтирів на площину соціальної роботи з молоддю дозволяє визначити такі основні напрями превентивної та розвивальної діяльності фахівців під час використання цифрових платформ. Пріоритетними напрямками такої взаємодії мають стати:

- формування інформаційної грамотності молоді (актуалізація навичок пошуку та критичного аналізу даних);
- виховання культури етичного використання цифрових ресурсів та усвідомлення концепту «цифрового сліду» як чинника формування онлайн-репутації;
- розвиток індивідуальної спроможності до кібербезпеки та самозахисту в Інтернет-просторі [8; 9; 10; 12].

Не менш важливими є апробація навичок конструктивного управління цифровою комунікацією та системна профілактика деструктивних проявів у віртуальному середовищі, зокрема кібербулінгу.

Звернемося до детального аналізу окреслених напрямів у контексті молодіжної соціальної роботи. Щодо інформаційної грамотності, то сучасне молоде покоління позиціонує Інтернет-простір та цифрові платформи як домінантні джерела отримання відомостей, необхідних як для освітньо-професійної траєкторії, так і для повсякденної життєдіяльності. З огляду на це, особливо важливого значення набуває розвиток їхньої здатності до самостійної перевірки та оцінки достовірності контенту. У практиці соціальної роботи з молоддю це детермінує необхідність зміщення фокусу діяльності фахівців на впровадження інтерактивних стратегій, спрямованих на формування навичок критичного аналізу, перевірки даних та протидії дезінформації, що безпосередньо підвищує рівень соціально-цифрової адаптованості молодих людей.

Зупинимось на характеристиці особливостей етичного використання цифрових ресурсів. У молодіжному середовищі почасти спостерігається когнітивний дисонанс, оскільки розуміючи необхідність дотримання авторських прав щодо друкованих видань, молоді люди схильні нівелювати ці правила в інтернет-просторі, сприймаючи контент вебсайтів та соціальних платформ як загальнодоступний і безіменний. З огляду на це, діяльність фахівців із соціальної роботи має бути спрямована на популяризацію концептів інтелектуальної власності та академічної доброчесності. У процесі взаємодії на цифрових платформах важливо проводити роз'яснювальну та просвітницьку роботу щодо неприпустимості плагіату (зокрема, несанкціонованого копіювання текстового чи/або візуального контенту) та формування навичок коректного реферування й покликання на електронні джерела інформації [30].

Вагомим напрямом превентивної діяльності фахівців є формування у молодих людей розуміння сутності «цифрових слідів». Цей феномен охоплює сукупність відомостей, які індивід активно продукує (публікації, медіаконтент, коментарі в соціальних мережах) чи/або пасивно залишає (метадані, історія навігації, файли cookie тощо) у глобальній мережі. Оскільки сучасна молодь орієнтує значну частину своєї життєдіяльності в онлайн-площину, виникає

проблема безтурботного ставлення до довгострокових наслідків мережевої активності. У молодіжному середовищі почасти нівелюються межі між приватною та публічною сферами, що призводить до порушення конфіденційної інформації (персональних даних, геолокацій, засобів зв'язку тощо). За таких умов використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю має бути спрямоване на розвиток навичок репутаційного менеджменту та усвідомлення того, що будь-яка активність у кіберпросторі стає невіддільною частиною «цифрового портрета» кожної особистості.

Не менш важливим є індивідуальний захист в Інтернет-мережі. Ураховуючи великі обсяги інформації та потенційні загрози віртуального простору, молоді люди потребують системного засвоєння базових засад кібербезпеки. Сюди належить формування навичок генерації стійких автентифікаційних даних (надійних паролів), коректне налаштування параметрів конфіденційності в облікових записах та чітке розуміння меж нерозголошення персональних відомостей у соціальних медіа. Водночас у процесі взаємодії на цифрових платформах фахівцям із соціальної роботи доцільно розширювати компетенції молоді й у більш технологічному вимірі безпеки. Зокрема, йдеться про роз'яснення принципів функціонування віртуальних приватних мереж (VPN), методів шифрування даних та алгоритмів захисту від несанкціонованого доступу (кібератак), що мінімізує ризики віктимізації молодих людей у цифровому середовищі [12].

Акцентуємо увагу на тому, що інформаційно-комунікаційні технології є домінантним засобом інтеракції сучасного молодого покоління, а відтак – актуалізується потреба у формуванні культури конструктивного та безпечного мережевого спілкування та управлінні цифровою комунікацією. Оскільки сучасний ринок праці та суспільна сфера майже повністю інтегровані в цифровий простір, навички віртуальної взаємодії диференціюються на особистісні та професійні. Опанування останніми є особливо важливим для успішної професійної орієнтації та кар'єрного старту молоді. Брак розуміння принципів відповідального цифрового дискурсу, недотримання мережевого етикету

(нетикету) чи компрометація репутації в онлайн-середовищі можуть стати саме тими деструктивними чинниками, що нівелюють кар'єрні перспективи молодій людини на етапі первинного працевлаштування. У цьому контексті використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю має виступати як дієвий інструмент моделювання успішних комунікативних стратегій [14].

Надзвичайно важливим є попередження кібербулінгу. Віртуальне насильство та мережеве переслідування (*кіберзалежування*) перетворилися на деструктивні повсякденні реалії сучасного інформаційного суспільства. Своєчасна профілактика цих явищ у межах молодіжної політики здатні нівелювати поточні прояви агресії та запобігти девіаціям у майбутньому. Відтак, превентивно-виховні заходи, тренінги та інтерактивні програми з протидії кібербулінгу постають засадничим складником формування цифрової компетентності особистості.

Варто наголосити, що комунікативна система цифрової компетентності охоплює значно ширший діапазон навичок, ніж традиційна взаємодія віч-на-віч. Згідно з науковими підходами [12; 16; 18; 20], вона формує здатність до етико-моральної поведінки та відповідальної взаємодії в процесі соціальної й громадської діяльності. Це передбачає розвинене вміння прогнозувати потенційні наслідки власних дій в Інтернеті, а також дотримання стандартів конфіденційності та безпеки в онлайн-середовищі. Узагальнюючи, зазначимо, що комунікативна площина інтегрує дві системи – цифрове громадянство та мережеву співпрацю, що визначає основні пріоритети використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю.

Не менш вагомим складником цифрової компетентності особистості є спроможність до віртуальної співпраці (*колаборації*), що виступає базовою умовою для ефективної участі молоді в мережевих проєктах. Інструментарій цифрових платформ забезпечує унікальні можливості для налагодження інтерперсональних зв'язків та консолідації зусиль суб'єктів взаємодії, які перебувають поза межами безпосереднього фізичного контакту, задля досягнення спільних соціальних, громадянських чи професійно-орієнтованих

цілей. Водночас процес соціальної участі та розбудови онлайн-спільнот потребує формування специфічного рівня міжособистісної довіри, перенесення якої ускладнюється через просторову дистанційованість учасників. Це детермінує необхідність акцентування уваги фахівців із соціальної роботи на стимулюванні інклюзивної поведінки молоді, а також на розробці цілеспрямованих технологій нівелювання ефекту «цифрового відчуження» та соціальної ізоляції у віртуальному просторі. Слід констатувати, що інтегративний потенціал цифрових технологій не реалізується автоматично, а безпосередньо залежить від наявності у молодих людей нових соціально-цифрових навичок [20].

Узагальнюючи викладене, констатуємо, що впровадження та ефективне використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю безпосередньо співвідноситься з рівнем розвитку їхньої цифрової компетентності.

1.3. Цифровий світ і збереження здоров'я молоді

Цифрові платформи у цьому контексті постають амбівалентним явищем: вони є водночас джерелом ризиків для здоров'я молоді та інструментом соціальної профілактики, який використовує фахівець.

Якщо говорити про ризики, то згідно з результатами міжнародного дослідницького проєкту ESPAD, у межах якого було проаналізовано емпіричні дані 8 509 респондентів віком від 14 до 17 років, сучасна учнівська молодь демонструє високий рівень інтенсивності мережевої активності. Показники екранного часу суттєво диференціюються залежно від днів тижня, фіксуючи при цьому максимальну залученість підлітків у цифровий простір саме під час вихідних. Статистичний аналіз часових витрат засвідчує, що впродовж навчального тижня (з понеділка по п'ятницю) 48,6% опитаних присвячують комунікації в соціальних мережах до 3 годин на день, тоді як 44,7% респондентів перебувають в онлайні протягом 4 та більше годин. У суботу та неділю спостерігається динаміка до зростання тривалості віртуальної взаємодії, оскільки

частка осіб із показником використання мереж до 3 годин скорочується до 39%, водночас сегмент активних користувачів, які витрачають на медіаспоживання від 4 годин і більше, зростає до 54,9%. У межах гендерного розподілу в усіх досліджуваних вікових когортах зафіксовано домінування дівчат за критерієм інтенсивності використання інтернет-ресурсів як у будні, так і у вихідні дні [1].

Отримані дані також унаочнюють суб'єктивне усвідомлення молодими людьми формування цифрової залежності, адже 55,4% респондентів констатують надмірність власного часу, проведеного у соціальних мережах. Окрім того, 23,9% опитаних фіксують прояви емоційної дестабілізації та погіршення психоемоційного стану у випадках неможливості реалізувати мережеву присутність, що вказує на суттєву інтеграцію віртуального середовища в систему саморегуляції особистості. Зважаючи на вагому роль віртуальних комунікацій у процесах соціалізації та становлення підлітків, виникає об'єктивна необхідність цілеспрямованого педагогічного та батьківського супроводу цього процесу. Діяльність інститутів сім'ї та освіти має бути спрямована на превенцію цифрових ризиків, мінімізацію загроз комунікації з деструктивними суб'єктами та запобігання несанкціонованому поширенню персональних даних. Пріоритетними напрямками такої роботи визначаються підвищення загального рівня цифрової грамотності, розвиток навичок кібербезпеки та формування раціональної культури віртуальної взаємодії сучасної молоді [1].

Сучасне студентство, представлене генерацією «зумерів», чия соціалізація відбувалася в умовах інтенсивного інформаційного насичення та перманентної віртуальної комунікації, виявляє тенденцію до трансформації традиційної ціннісної матриці. Спостерігається переорієнтація на динамічні й адаптивні світоглядні парадигми, підґрунтям яких є синергія індивідуалістичних інтенцій, інноваційної відкритості та високої мобільності. Це зумовлює формування специфічної онтології повсякденного буття, де цифрова репрезентація – зокрема онлайн-ідентичність, інтеграція у віртуальні спільноти та феномен цифрової тілесності – трансформується в іманентний конструктор людського існування [13, с. 96].

Емпіричні дані, отримані сучасними дослідниками, дозволили схарактеризувати специфіку часового регулювання використання портативних електронних пристроїв в освітньому процесі. Аналіз відповідей респондентів свідчить про наявність практики самообмеження тривалості взаємодії з гаджетами у більшості опитаних, що становить 60 (шістдесят) відсотків вибірки. Водночас п'ятнадцять відсотків студентів повністю ігнорують заходи часового контролю, унаслідок чого ця категорія автоматично детермінується як група ризику щодо виникнення соматичних ускладнень та погіршення загального стану здоров'я [13, с. 97].

Окремим аспектом дослідження виступив аналіз дотримання студентами правил гігієни зору під час роботи з цифровими екранами. Спеціалізоване програмне забезпечення або інтегровані системні функції, спрямовані на оптимізацію світлового навантаження на зоровий аналізатор, застосовують сімдесят два відсотки респондентів. Проте решта двадцять вісім відсотків здобувачів вищої освіти нехтують раціональним налаштуванням яскравості та спектрального складу випромінювання дисплеїв, що суттєво підвищує ймовірність розвитку в них астенопічних явищ та інших офтальмологічних патологій [13, с.97].

Попри очевидний дидактичний та комунікативний потенціал новітніх технологій, їхня інтенсифікація має й зворотний, потенційно деструктивний бік. Відтак, розширюючи межі використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю, постає об'єктивна необхідність урахування викликів, пов'язаних із збереженням біопсихосоціального та духовного здоров'я молодих людей. Цифрове середовище акумулює потужний інструментарій для освітньої траєкторії, самоактуалізації та розбудови інтерперсональних зв'язків молодих людей, проте ефективність їхніх життєвих стратегій безпосередньо лімітується станом соматичного й ментального здоров'я.

Оскільки молодий організм перебуває на етапі активного онтогенезу та становлення фізіологічних систем, надмірна екранна інтеракція детермінує ризику виникнення низки деструктивних станів. До них належать нервово-

емоційне виснаження, соматоформні розлади (зокрема, зорова депресія, цефалгії), порушення статодинамічної конфігурації хребта внаслідок гіподинамії, а також аліментарні порушення (незбалансоване харчування). Окрему групу ризиків становить загроза формування інтернет-адикцій (комп'ютерної залежності), яку ВООЗ класифікує як патологічну пристрасть, що провокує лабільність психіки та «інформаційні неврози». У соціальному вимірі спостерігається деформація комунікативних навичок і феномен віртуального аутизму (проблеми з «живим» спілкуванням) [2].

Орієнтуючись на Стратегію Ради Європи з прав дитини (2022–2027 рр.), яка декларує право на безпечний, відкритий та сприятливий цифровий простір, суб'єктам соціальної роботи необхідно імплементувати соціозахисну функцію [35].

Це передбачає трансформацію цифрових платформ у майданчики для системного інформування молоді та їхнього мікросоціуму (батьків, опікунів) щодо культури кібергігієни й користі рухової активності; впровадження превентивних програм з розвитку медіаграмотності та саморегуляції; підвищення професійної компетентності самих фахівців соціальної сфери щодо менеджменту цифрових ризиків.

Висновки до першого розділу

В умовах сьогодення ефективність функціонування цифрових платформ у молодіжному середовищі детермінована чітким дотриманням системи взаємопов'язаних принципів, серед яких головне значення мають конфіденційність і безпека даних, індивідуалізація траєкторій розвитку, інклюзивна доступність, технологічна доцільність та інноваційність методів роботи. Комплексна реалізація цих принципів дозволяє об'єктивно оцінювати результати соціалізації молоді через систему критеріїв, що охоплюють культуру оперування інформацією, рівень розвитку критичного мислення, комунікативну готовність, а також цифрову та соціальну компетентності. Практичний вияв зазначених параметрів узагальнюється за допомогою сучасного діагностичного інструментарію та фіксує спроможність молодих людей до проактивної життєдіяльності в медіапросторі.

У розділі обґрунтовано, що чинником успішної інтеграції нового покоління у високотехнологічне соціокультурне середовище є цифрова компетентність, яка розглядається як складне синергетичне утворення та одна з визначальних життєвих навичок XXI століття. У межах молодіжної соціальної роботи розвиток цієї компетентності вимагає від фахівців реалізації системної превентивної та розвивальної діяльності. Основними напрямками такої роботи фахівців соціальної галузі визначено формування інформаційної грамотності, виховання культури етичного використання мережевих ресурсів з урахуванням довгострокових наслідків «цифрового сліду», опанування алгоритмів індивідуального кіберзахисту, а також розвиток навичок конструктивної віртуальної співпраці та протидії деструктивним проявам, зокрема кібербулінгу.

Окреслені процеси актуалізують проблему збереження здоров'я молоді в умовах трансформації структури рекреаційної діяльності та заміщення традиційних комунікативних каналів інтерактивними технологіями.

РОЗДІЛ 2.

ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ЯК БАЗИС МІЖІНСТИТУЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ З МОЛОДДЮ

2.1. Міжінституційна взаємодія у соціальному вихованні молоді на базі цифрових платформ

Цифрові платформи розглядаються як інтеграційний технологічний базис, що уможлиблює цю взаємодію, а сам виховний процес трансформується у процес керованої соціалізації, соціального виховання та розвитку життєстійкості молоді [25].

Актуалізація міжінституційної взаємодії суб'єктів соціальної роботи в межах єдиного цифрового простору детермінована низкою об'єктивних макросоціальних та внутрішньосистемних чинників. Першочергове значення мають глобалізаційні та діджиталізаційні імперативи, що виявляються у масштабних суспільних трансформаціях. Вони безпосередньо пов'язані з тотальною автоматизацією виробничих процесів, розбудовою концепції «Суспільства 5.0» та переорієнтацією технологічного прогресу на людиноцентровані засади, що вимагає нових підходів до консолідації зусиль соціальних інституцій [28].

Паралельно з цим відбувається докорінна трансформація змісту й філософії виховання молоді. Сучасний вектор розвитку соціальної сфери передбачає чіткий пріоритет діяльнісного та компетентнісного підходів над традиційним знаннєвим, орієнтуючи суб'єктів взаємодії на першочерговий розвиток гнучких життєвих навичок (*soft skills*) особистості [30].

Важливим стимулом для інтеграції виступає помітна інерційність традиційних соціальних інституцій. Недостатня адаптивність класичної системи освіти та виховання до інтенсивного впровадження інноваційних рішень, як-от гейміфікації, штучного інтелекту чи технологій доповненої та віртуальної реальності (AR/VR), зумовлює об'єктивну потребу в залученні гнучкого й мобільного інструментарію сучасних цифрових платформ.

Окремим вагомим чинником постає суспільний запит на ціннісну регуляцію соціальної поведінки молодіжного контингенту. Необхідність цілеспрямованого формування аксіологічних орієнтирів особистості суттєво актуалізується в умовах агресивного, перенасиченого та маніпулятивного медіапростору, що сформувався внаслідок інтенсивного й часто безконтрольного використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Узгодження зусиль закладів загальної середньої освіти, закладів вищої школи та територіальних центрів соціальних служб у межах єдиного цифрового простору дозволяє нівелювати системну консервативність кожного інституту окремо. Інтеграція мобільного інструментарію сучасних хмарних середовищ та інтерактивних засобів комунікації виступає гнучким технологічним базисом, який компенсує брак адаптивності традиційної педагогічної системи до стрімких технологічних змін [16; 17]. Завдяки такій взаємодії процес міжінституційного партнерства трансформується у гнучку екосистему керованої соціалізації, де інноваційні рішення, включаючи елементи штучного інтелекту, технології доповненої реальності та гейміфіковані онлайн-модулі, стають доступними для безпосереднього використання в практичній соціально-виховній роботі з учнівською та студентською молоддю.

Практична реалізація цього підходу вимагає чіткого розподілу функцій та взаємодоповнюваності між усіма суб'єктами виховного процесу. Заклади загальної середньої освіти забезпечують первинний моніторинг запитів та виявлення базових деструктивних поведінкових проявів в учнівському середовищі. Заклади вищої освіти здійснюють науково-методичне проектування, розробляють інноваційний контент і залучають студентів старших курсів як менторів. Територіальні соціальні служби виступають головними координаторами та фасилітаторами, забезпечуючи правовий захист, супровід вразливих категорій та інтеграцію розроблених цифрових продуктів у ширший макросоціальний контекст громади.

Спільна діяльність зазначених інституцій у цифровому вимірі дозволяє оперативно реагувати на агресивні та маніпулятивні виклики сучасного

медіапростору, мінімізуючи при цьому ризики деструктивного впливу неконтрольованих інформаційних потоків на свідомість особистості. Орієнтація на діяльнісний та компетентнісний підходи зміщує фокус із пасивного накопичення знань на активне формування аксіологічних орієнтирів і гнучких життєвих навичок молодих людей. У результаті такого міжінституційного партнерства на базі цифрових платформ створюються умови для розвитку життєстійкості молоді, здатності до критичного аналізу інформації та свідомого формування ціннісно-регулятивних механізмів поведінки у віртуальному та реальному соціумі.

Результати емпіричного дослідження щодо проєкції цифрових освітніх орієнтирів на площину соціальної роботи з молоддю ми представимо у наступному параграфі нашої бакалаврської роботи (п.2.2.).

2.2. Проєкція цифрових освітніх орієнтирів на площину соціальної роботи з молоддю

Сучасна молодь використовує Інтернет як першочергове джерело інформації, проте часто стикаються з проблемою перевірки її якості та достовірності. Процес пошуку, фільтрування та оцінювання даних ускладнюється алгоритмами сучасних платформ, таких як YouTube чи TikTok, які орієнтовані на максимізацію залучення користувачів, а не на точність контенту. Це почасти призводить до виникнення «інформаційних ізоляторів» або «фільтрувальних бульбашок», які транслюють односторонні чи викривлені версії подій. Превентивна діяльність фахівців має фокусуватися на розвитку навичок критичного мислення молоді через навчання пошук підтверджень у кількох незалежних джерелах, перевірці авторитетності авторів та залученню ресурсів фактчекінгу.

Так, із метою виявлення особливостей ознайомлення молодих осіб із інформацією, ми провели опитування учнів старших класів ліцею № 5

м. Дрогобича та здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти ДДПУ ім. Івана Франка.

Ми прагнули з'ясувати, якими джерелами інформації вони користуються найчастіше? (YouTube, TikTok, Instagram, Telegram, новинні сайти, телебачення, онлайн-курси/освітні платформи тощо. Результат опитування подано на Рис. 2.1

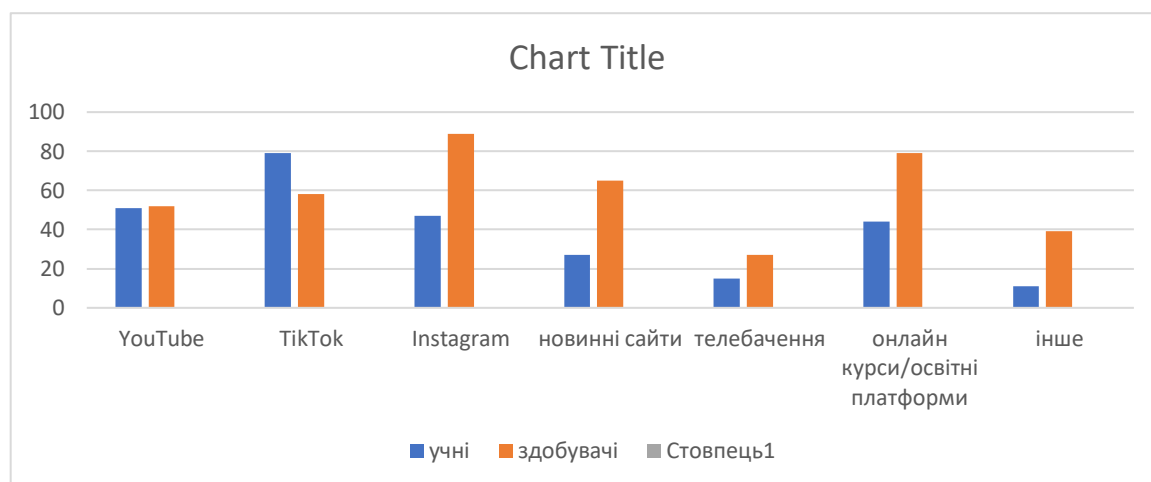

Рис. 2.1. Джерела інформації молодих людей

Ми також прагнули з'ясувати чи перевіряють наші респонденти достовірність інформації.

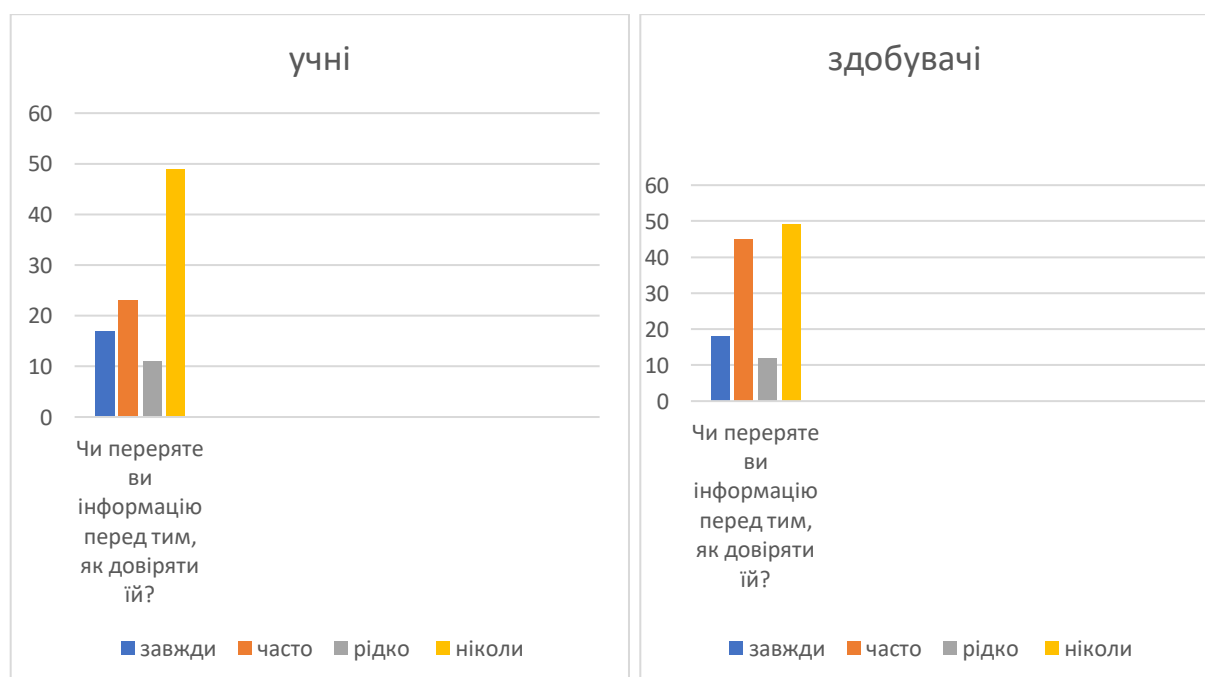

Рис. 2.2. Результати опитування молодих людей щодо перевірки достовірності інформації

Результати опитування можуть свідчити про те, що учні частіше використовують соціальні мережі як основне джерело інформації та рідше перевіряють достовірність контенту. Здобувачі вищої освіти демонструють вищий рівень критичного аналізу інформації та частіше користуються офіційними або освітніми джерелами.

Водночас обидві групи визнають значний вплив алгоритмів соціальних платформ на формування інформаційного середовища та потребу у розвитку медіаграмотності й навичок критичного мислення.

Схвальним є те, що деякі окремі студенти були ознайомлені з особливістю функціонування проєкту БРАМА, що зrealізовується в нашому університеті. Наголосимо, що це онлайн-ресурс, розроблений за підтримки Кіберполіції, який допомагає громадянам ідентифікувати кіберзагрози, навчитися основам цифрової безпеки та повідомляти про інциденти шахрайства в мережі та створений з метою підвищення цифрової обізнаності населення; оперативного інформування про поширені шахрайські схеми; спрощення процедури подання звернень до Кіберполіції; надання практичних рекомендацій щодо захисту персональних даних (<https://dspu.edu.ua/news/proyekt-za-pidtrymky-kiberpoliciyi-brama-zahystymo-sebe-vid-kiberzagroz/>).

Окрім цього, для здобувачів була прочитана Гостьова лекція «Інформаційна та кібернетична безпека». Під час лекції і викладачі, і студенти обговорили питання кібербезпеки та захисту інформації в Україні, критерії оцінки захищеності інформації в комп'ютерних системах від несанкціонованого доступу, основні загрози та ризики у кіберпросторі та шляхи їх подолання. Окрім іншого, розглянули вимоги кіберзахисту під час обміну електронними документами та проаналізували аспекти кібергігієни фахівців соціономічних професій. Окрему увагу було приділено безпечному електронному листуванню, використанню популярних месенджерів і налаштуванню їх безпеки, захисту онлайн-платежів та особливостям функціонування мобільних додатків, зокрема Getcontact і сервісу Findface.pro. (<https://dspu.edu.ua/news/gostova-lekciya-informacijna-ta-kibernetychna-bezpeka/>)

Результати опитування засвідчили, що переважна більшість учнів старших класів та здобувачів вищої освіти все ж помічають персоналізований характер роботи соціальних мереж. Зокрема, 82 % учнів старших класів і 91 % здобувачів вищої освіти зазначили, що соціальні мережі пропонують контент, схожий на той, який вони переглядали раніше. Лише 18 % учнів та 9 % студентів не звертали уваги на подібну особливість алгоритмів. Це свідчить про достатньо високий рівень усвідомлення молоддю принципів функціонування цифрових платформ та механізмів персоналізації контенту.

Більшість респондентів також погодилися із тим, що алгоритми, пропоновані соціальними мережами можуть впливати на думку людини, її переконання та сприйняття суспільних процесів. Серед учнів старших класів 64 % вважають, що такий вплив є досить значним, 28 % дотримуються думки про частковий вплив соціальних мереж, а 8 % не вбачають залежності поміж алгоритмами та формуванням власних поглядів. Серед здобувачів вищої освіти 78 % респондентів переконані у значному впливі алгоритмів соціальних мереж, 19 % обрали варіант «частково», а лише 3 % заперечили наявність такого впливу. Отримані результати демонструють вищий рівень критичного осмислення цифрового середовища серед студентської молоді.

Опитування також показало, що значна частина сучасної молоді стикається із явищем досить однобокого інформаційного простору у соціальних мережах. Серед учнів старших класів 39 % зазначили, що часто бачать у своїй стрічці лише одну точку зору на певну проблему, 44 % відповіли «іноді», 13 % – «рідко», а 4 % – «ніколи». Серед здобувачів вищої освіти показники дещо відрізняються: 24 % респондентів обрали варіант «часто», 49 % – «іноді», 21 % – «рідко», а 6 % – «ніколи». Такі результати підтверджують існування «інформаційних бульбашок», які формуються алгоритмами персоналізованого контенту та можуть обмежувати доступ користувачів до альтернативних поглядів і критичного аналізу інформації.

Водночас результати дослідження продемонстрували високий рівень зацікавленості молоді у здобутті додаткових знань з інформаційної грамотності

та медіаграмотності. Серед учнів старших класів 87 % респондентів висловили бажання отримати більше знань у цій сфері, 6 % не виявили зацікавленості, а 7 % вагалися з відповіддю. Серед здобувачів вищої освіти 92 % опитаних підтримали необхідність розвитку навичок медіаграмотності, 4 % відповіли негативно, а ще 4 % не змогли визначитися. Отримані результати свідчать про актуальність упровадження освітніх програм, спрямованих на розвиток критичного мислення, уміння аналізувати інформацію та розпізнавати маніпулятивний контент у цифровому середовищі.

Результати опитування засвідчили, що більшість учнів старших класів та здобувачів вищої освіти розуміють поняття «цифрового сліду» та усвідомлюють, що будь-яка активність у мережі Інтернет може впливати на їхню онлайн-репутацію. Зокрема, 71 % учнів старших класів і 86 % здобувачів вищої освіти зазначили, що знають про існування цифрового сліду та його можливі наслідки для особистого й професійного життя. Водночас 29 % школярів і 14 % студентів визнали, що недостатньо обізнані з цією проблематикою чи/або ніколи не замислювалися над нею.

Опитування також показало, що значна частина молоді усвідомлює вплив власних постів у соціальних мережах на формування онлайн-репутації. Серед учнів старших класів 63 % респондентів погодилися, що інформація, яка є розміщеною в Інтернеті, може вплинути на майбутнє працевлаштування та соціальні відносини, тоді як серед здобувачів вищої освіти цей показник становив 81 %. Водночас 24 % учнів і 13 % студентів лише частково погодилися з таким твердженням, а 13 % школярів та 6 % студентів не вбачали суттєвого зв'язку між цифровою репутацією та майбутніми професійними можливостями людини.

Дослідження також засвідчило різний рівень дотримання норм етичної цифрової поведінки. Більшість здобувачів вищої освіти продемонстрували вищий рівень обізнаності щодо принципів академічної доброчесності, авторського права та поваги до інтелектуальної власності. Зокрема, 98 % студентів зазначили, що завжди вказують авторство використаних матеріалів та

уникають плагіату, тоді як серед учнів старших класів такий показник становив 58 %. Водночас 31 % школярів і 2% студентів визнали, що не завжди звертають увагу на дотримання авторських прав під час використання інформації з мережі Інтернет.

Результати опитування свідчать і про недостатній рівень обізнаності молоді щодо захисту персональних даних та міжнародних стандартів цифрової безпеки. Лише 38 % учнів старших класів і 57 % здобувачів вищої освіти зазначили, що знайомі з основними принципами захисту персональних даних, зокрема з правом на видалення інформації та принципом мінімізації даних. Частина респондентів повідомила, що знає про подібні механізми захисту, однак не володіє достатніми знаннями щодо їх практичного застосування. Це свідчить про необхідність посилення освітньої роботи у сфері цифрової безпеки та правової культури в Інтернеті в контексті соціальної роботи з молоддю.

Водночас переважна більшість опитаних висловила зацікавленість у поглибленні знань щодо цифрової етики та безпечної поведінки в мережі. Серед учнів старших класів 84 % респондентів підтримали необхідність проведення додаткових занять з цифрової грамотності, а серед здобувачів вищої освіти цей показник становив 89 %. Отримані результати підтверджують актуальність формування етичної цифрової культури, розвитку навичок відповідального користування інформаційними ресурсами та підвищення рівня обізнаності молоді щодо захисту персональних даних і наслідків цифрової активності.

Результати опитування показали, що більшість учнів старших класів та здобувачів вищої освіти усвідомлюють важливість кібербезпеки та базових навичок цифрового захисту. Зокрема, 69 % учнів і 84 % студентів зазначили, що використовують складні паролі та знають про необхідність захисту особистих акаунтів. Водночас двофакторну автентифікацію регулярно використовують лише 41 % учнів старших класів та 63 % здобувачів вищої освіти, що свідчить про недостатній рівень практичного застосування засобів цифрової безпеки.

Опитування також засвідчило, що значна частина молоді стикалася з проявами кібербулінгу, онлайн-шахрайства або небезпечної комунікації в

цифровому середовищі. Серед учнів старших класів 47 % респондентів повідомили про випадки образ, маніпуляцій або небажаного спілкування в соціальних мережах чи онлайн-іграх, тоді як серед здобувачів вищої освіти цей показник становив 35 %. Найчастіше подібні ситуації виникали на платформах для онлайн-спілкування та в ігрових спільнотах.

Водночас результати дослідження продемонстрували недостатній рівень емоційної саморегуляції в цифровому просторі. Лише 38 % учнів старших класів і 56 % студентів зазначили, що намагаються не реагувати імпульсивно на провокативний або шокуючий контент. Частина респондентів визнала, що часто залишає коментарі або поширює інформацію під впливом емоцій, не перевіряючи її достовірності.

Більшість опитаних висловили потребу у додаткових знаннях щодо кібербезпеки, протидії онлайн-загрозам та розвитку навичок безпечної поведінки в Інтернеті. Серед учнів старших класів 86 % респондентів підтримали необхідність проведення занять із цифрової безпеки, а серед здобувачів вищої освіти цей показник становив 91 %. Це підтверджує актуальність формування навичок самозахисту, цифрової емпатії та відповідальної поведінки в онлайн-середовищі.

2.3. Програма роботи працівників соціальних служб з молоддю «Використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю»

Сучасний етап розвитку суспільства детермінований масштабними діджиталізаційними трансформаціями, що зумовлює переформатування традиційних інструментів соціалізації молоді. Результати емпіричного дослідження, проведеного серед учнів ліцею № 5 міста Дрогобича та здобувачів вищої освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, засвідчують високий рівень інтеграції молоді у цифрове середовище. Водночас виявлено суттєві ризики, пов'язані з функціонуванням алгоритмів

персоналізації контенту на платформах TikTok, YouTube та Instagram, які штучно створюють «інформаційні бульбашки» та обмежують об'єктивне сприйняття макросоціальних процесів.

Мета програми – формування цифрової грамотності, безпечної поведінки в Інтернеті, критичного мислення та відповідального використання цифрових платформ у молодіжному середовищі шляхом міжінституційної взаємодії суб'єктів соціальної роботи.

Основні завдання програми:

- формування навичок інформаційної грамотності;
- розвиток навичок кібербезпеки та цифрового самозахисту;
- розвиток soft skills молоді;
- організація міжінституційної взаємодії у цифровому просторі.

Тема 1. Механізми функціонування алгоритмів соціальних медіа

Використовувані цифрові платформи: TikTok, YouTube, Instagram

У межах теми учасники ознайомлюються з принципами роботи алгоритмів рекомендаційних систем соціальних мереж, які формують персоналізовану стрічку контенту. Розглядаються поняття «фільтрувальна бульбашка», «інформаційна ізоляція», «алгоритмічне підсилення» та їхній вплив на формування громадської думки й поведінкових моделей користувачів.

Під час воркшопу учасники аналізують власні рекомендації в TikTok, YouTube та Instagram, визначаючи, які типи контенту найчастіше пропонуються алгоритмом і на основі яких дій користувача це відбувається (вподобайки, перегляди, коментарі, підписки). Наприклад, демонструється, як після перегляду кількох відео політичної тематики алгоритм TikTok починає пропонувати однотипний контент, формуючи ефект інформаційної однорідності.

Соціальний педагог/соціальний працівник здійснює порівняльний аналіз стрічок рекомендацій різних учасників; моделювання зміни алгоритмічних рекомендацій через зміну соціальної поведінки користувача; виявлення ознак маніпулятивного або емоційно поляризованого контенту; обговорення впливу алгоритмів на інформаційні звички молоді людини.

Соціальний педагог закладу загальної середньої освіти та фахівець соціальної служби спільно здійснюють порівняльний аналіз стрічок рекомендацій різних учасників. Забезпечується моделювання зміни алгоритмічних рекомендацій через зміну соціальної поведінки користувача, виявлення ознак маніпулятивного або емоційно поляризованого контенту, а також обговорення впливу алгоритмів на інформаційні звички молодшої людини. Викладачі закладів вищої освіти долучаються до процесу шляхом надання науково-методичного супроводу та розробки діагностичного інструментарію для фіксації змін у сприйнятті медіапростору.

Вважаємо, що слід акцентувати увагу на тому, що володіння цифровою грамотністю не призводить стовідсотково до відмінних результатів у навчанні. Цифрова грамотність передбачає і наявність у здобувачів освіти і певних цифрових здібностей:

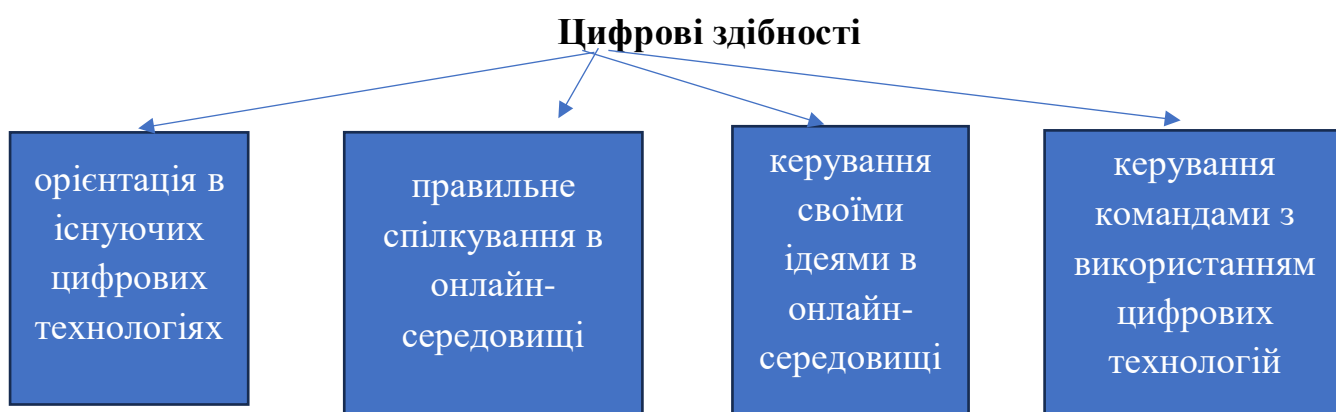

Рис. 2.3. Цифрові здібності

Окремо можна виділити наступні інформаційні та цифрові здібності: використання різноманітних онлайн-платформ для спілкування (до прикладу, відеоконференції); використання електронної пошти в освітній і професійній діяльності; використання онлайн-месенджерів.

Очікуваним результатом є усвідомлення учасниками того, що цифрові платформи не є нейтральними каналами поширення інформації, а активно впливають на формування інформаційного середовища кожного користувача.

Тема 2. Аналіз контенту та інструменти фактчекінгу

Форма проведення: практикум Використовувані цифрові платформи: VoxCheck, «По той бік новин», Google Lens.

Тема спрямована на розвиток навичок критичного оцінювання медіаконтенту та перевірки достовірності інформації з використанням сучасних цифрових інструментів фактчекінгу.

Соціальний педагог/ соціальний працівник знайомить учасників взаємодії з основними ознаками фейкових повідомлень: емоційно забарвленими заголовками, відсутністю джерел, маніпулятивною статистикою, використанням вирваних із контексту фото та відео. Розглядаються типові інформаційні маніпуляції, поширені в соціальних мережах та месенджерах.

Практична складова діяльності соціального педагога/соціального працівника включає: перевірку новин через платформу VoxCheck [34]; аналіз медіаматеріалів із використанням ресурсів [По той бік новин](#); пошук першоджерела зображень через [Google Lens](#); перевірку фото за допомогою зворотного пошуку зображень; аналіз прикладів дезінформації, пов'язаних із суспільно-політичними подіями.

Наприклад, учасникам може бути запропоновано перевірити фотографію нібито «актуальної події», яка насправді виявляється знімком кількарічної давності з іншої країни. За допомогою Google Lens учасники встановлюють оригінальний контекст зображення та аналізують механізм маніпуляції.

Соціальний педагог разом із запрошеними медіаекспертами з-поміж професорсько-викладацького складу університету знайомить учасників взаємодії з основними ознаками фейкових повідомлень. До них належать емоційно забарвлені заголовки, відсутність першоджерел, маніпулятивна статистика, а також використання вирваних із контексту фотографій чи відеоматеріалів. Паралельно розглядаються типові інформаційні маніпуляції, що мають масове поширення в підліткових та студентських спільнотах у соціальних мережах і месенджерах.

У результаті проходження теми учасники набувають базових компетентностей цифрової медіаграмотності, необхідних для самостійної перевірки інформації та протидії дезінформації.

Тема.3. Інформаційна гігієна в умовах маніпулятивного медіапростору

Форма проведення: онлайн-дискусія. Використовувані цифрові платформи: Telegram, Zoom

Тема присвячена формуванню практик безпечного та усвідомленого споживання інформації в умовах надмірного інформаційного навантаження та поширення маніпулятивного контенту.

У межах онлайн-дискусії обговорюються: поняття інформаційної гігієни; психологічний вплив інформаційного перенасичення; механізми поширення фейкових/панічних повідомлень у Telegram-каналах; роль емоцій у сприйнятті медіаконтенту; цифровий стрес та медіатравматизація.

Учасники аналізують приклади анонімних Telegram-каналів, що поширюють неперевірену інформацію, та визначають ознаки маніпулятивної комунікації: апеляцію до страху, використання термінових повідомлень, відсутність офіційних джерел. Окремо соціальні педагоги/соціальні працівники мають розглянути способи обмеження негативного впливу інформаційного середовища, зокрема: налаштування інформаційних фільтрів; перевірка джерел перед поширенням інформації; обмеження часу споживання новин; формування збалансованого інформаційного раціону.

Під час роботи в Zoom учасники беруть участь у дискусійних сесіях та виконують рефлексивні вправи, спрямовані на оцінку власних інформаційних звичок. Наприкінці теми кожен учасник розробляє персональний алгоритм дотримання інформаційної гігієни в цифровому середовищі.

Окремо соціальні педагоги ліцею та працівники соціальних служб розглядають способи обмеження негативного впливу інформаційного середовища, зокрема налаштування індивідуальних інформаційних фільтрів,

перевірку джерел перед репостом, штучне обмеження часу споживання новин та формування збалансованого інформаційного раціону.

Тема 4. Протидія кібербулінгу та безпечна онлайн-комунікація в молодіжному середовищі

Сучасний вимір соціальної взаємодії молоді характеризується інтенсивним використанням спеціалізованих каналів зв'язку та групових чатів, серед яких особливе місце посідають платформи Discord та Viber. Проведення занять у формі модерації практичних кейсів дозволяє детально проаналізувати реальні життєві ситуації, з якими стикаються учні старших класів та студентська молодь під час віртуального спілкування. Фахівець соціальної сфери спрямовує зусилля на деконструкцію типових моделей агресивної поведінки, що виникають в ігрових спільнотах та месенджерах, допомагаючи учасникам диференціювати конструктивну критику від цілеспрямованого психологічного тиску, образ або маніпуляцій.

Особлива увага під час аналізу соціально-педагогічних ситуацій приділяється формуванню алгоритмів оперативного та безпечного реагування на прояви інтернет-цькування. Молоді люди опановують технічні інструменти блокування правопорушників, правила документування фактів кібербулінгу за допомогою знімків екрана та механізми звернення до служб підтримки цифрових платформ. Одночасно відбувається виховання цифрової емпатії, яка орієнтує молодь на надання психологічної та соціальної підтримки одноліткам, які стали жертвами деструктивної комунікації, що сприяє зниженню рівня толерантності до насильства в онлайн-просторі.

Фахівець соціальної служби разом із соціальним педагогом ліцею спрямовує зусилля на деконструкцію типових моделей агресивної поведінки, що виникають в ігрових спільнотах та месенджерах. Вони допомагають учасникам диференціювати конструктивну критику від цілеспрямованого психологічного тиску, образ, переслідування або маніпуляцій. Студенти залучаються до процесу

як медіатори, допомагаючи адаптувати теоретичні правила безпеки до специфіки молодіжного сленгу та неформальних правил спілкування на платформі Discord.

Реалізація програми передбачає системний моніторинг її впровадження соціальними педагогами та соціальними працівниками у взаємодії з закладами освіти, батьківською спільнотою та громадськими організаціями. Особлива увага приділяється координації дій між суб'єктами соціальної роботи з метою забезпечення сталості результатів програми.

Запропонована програма є інтегрованою моделлю соціально-педагогічної роботи з молоддю в умовах цифрової трансформації суспільства. Вона спрямована на формування не лише технічних навичок роботи з цифровими інструментами, але й розвитку критичного мислення, соціальної відповідальності та здатності до безпечної та усвідомленої поведінки в інформаційному просторі.

Висновки до другого розділу

Узгодження зусиль і міжінституційна взаємодія закладів загальної середньої освіти, закладів вищої школи та територіальних центрів соціальних служб на базі сучасних хмарних технологій є необхідною умовою підвищення якості соціальної роботи в аспекті профілактики негативної тенденції у дитячому та молодіжному середовищі. Реалізація розробленої програми «Використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю» унаочнює трансформацію превентивної діяльності у гнучку систему розвитку життєстійкості особистості.

Емпіричний зріз інформаційних звичок старшокласників ліцею № 5 міста Дрогобич та студентів ДДПУ імені Івана Франка підтвердив гостру потребу молодіжного контингенту у розвитку навичок медіаграмотності, подоланні алгоритмічних «фільтрувальних бульбашок» та захисті персональних даних. Реалізація інтегрованої моделі міжвідомчого партнерства створює необхідні умови для формування аксіологічних орієнтирів, правової культури та безпечної онлайн-поведінки молодих людей у сучасному маніпулятивному медіапросторі.

ВИСНОВКИ ЗАГАЛЬНІ

Розвиток цифрового суспільства та стрімка інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери життєдіяльності вимагають докорінної перебудови системи соціально-педагогічної підтримки молоді. В умовах викликів воєнного стану та тривалих карантинних обмежень дистанційні й змішані форми взаємодії стали невід'ємною частиною практики педагогів, соціальних працівників/соціальних педагогів. Цей перехід актуалізував необхідність розробки чітких превентивно-розвивальних орієнтирів у роботі з молоддю на цифрових платформах, оскільки віртуальне середовище створює як нові можливості для самовираження та залучення, так і специфічні соціогуманітарні ризики.

Нами встановлено, що особливість феномену цифрової компетентності в межах окресленої проблематики структурується довкола шести аспектів: інформаційної грамотності, етичної взаємодії, репутаційного менеджменту (розуміння цифрових слідів), індивідуального кіберзахисту, раціонального управління цифровими комунікаціями та профілактики кібербулінгу. Взаємозв'язок цих аспектів дозволяє реорієнтувати стихійну інтернет-активність молоді у свідому, безпечну та конструктивну діяльність. Відтак використання цифрових платформ фахівцями соціальної сфери має виходити за межі суто технічного інформування; оскільки воно постає як проактивне соціокультурне середовище, спрямоване на мінімізацію ризиків віртуального відчуження, виховання інклюзивної культури та формування проактивного цифрового громадянства сучасної молоді під час її безперервної соціалізації.

Установлено стійку тенденцію до домінування соціальних медіа як першочергового джерела інформації для молоді, причому учнівська ланка виявляє вищу інтенсивність їх використання та меншу схильність до верифікації контенту порівняно зі студентською молоддю, яка демонструє вищий рівень критичного аналізу. Водночас обидві групи респондентів чітко усвідомлюють персоналізований характер роботи мережевих алгоритмів (82 % учнів та 91 %

студентів) та констатують наявність «фільтрувальних бульбашок», які транслюють однієї версії подій і штучно обмежують доступ до альтернативних поглядів.

Емпірично констатовано високий рівень розуміння молоддю сутності «цифрового сліду» та його детермінувального впливу на онлайн-репутацію і майбутнє працевлаштування, хоча практичне дотримання норм цифрової етики та академічної доброчесності є суттєво вищим серед студентів (77 %), ніж серед школярів (58 %). На тлі виявленого дефіциту знань щодо захисту персональних даних та недостатньої регулярності застосування засобів кіберзахисту (зокрема, двофакторної автентифікації), зафіксовано високу вразливість респондентів до проявів кібербулінгу й онлайн-маніпуляцій, що ускладнюється імпульсивним реагуванням на деструктивний контент через недостатній рівень емоційної саморегуляції.

Виявлені суперечності актуалізують зафіксовану в опитуванні високу зацікавленість молоді (понад 84 % в обох групах) у здобутті додаткових знань з медіаграмотності та кібергігієни. Це підтверджує практичну доцільність реалізації інтегрованих просвітницьких заходів, на зразок гостьових лекцій із кібербезпеки та впровадження правоохоронних онлайн-інструментів типу проєкту БРАМА, як ефективної бази для формування безпечної екосистеми соціалізації особистості в цифровому просторі.

Практичним результатом дослідження стала розробка комплексної Програми роботи працівників соціальних служб з молоддю «Використання цифрових платформ у соціальній роботі з молоддю». Впровадження цієї програми унаочнило трансформацію превентивної діяльності у гнучку систему розвитку життєстійкості особистості. Залучення спеціалізованих платформ перевірки даних, тренажерів емоційної саморегуляції, інструментів аудиту екранного часу та потенціалу вітчизняних безпекових ресурсів дозволить створивши умови для формування цифрової культури й безпечної онлайн-поведінки молодих людей.

Список використаних джерел

1. Віртуальний світ та підлітки: що показують дослідження? URL : <https://phc.org.ua/news/virtualniy-svit-ta-pidlitki-scho-pokazuyut-doslidzhennya>
2. Власенко І.А., Фурман В.В., Рева О.М., Канюка І.О. Психологічне здоров'я студентської молоді. Вінниця : ТВОРИ, 2022. 224 с.
3. Власій О., Дудка О., Іваночко Н. Формування цифрової компетентності соціального педагога як шлях до професійного росту. *Освітологічний дискурс*, 2021, № 2 (33). С. 185–204.
4. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 61, Вип. 5. С. 1–14.
5. Гаврілова Л. Г. Цифрова культура, грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ITZN_2017_61_5_3.pdf
6. Герасимова І. П., Сидоренко А. І. Цифрова залежність: причини, прояви та наслідки в соціальному середовищі. *Вісник соціальних наук*. 2019. № 8. С. 22–27.
7. Данилевич Н. М. Вплив соціальних медіа на соціалізацію підлітків : метод. рек. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 128 с.
8. Дидактичний потенціал цифрових освітніх технологій для освітнього процесу : монографія / Н. С. Саєнко, Т. П. Голуб, Ю. Е. Лавриш та ін. К.: Центр учбової літератури, 2021. 154 с.
9. Ковальчук Л. М. Цифрові технології та їх вплив на міжособистісні стосунки: соціальні наслідки. *Український соціологічний журнал*. 2022. № 3. С. 33–39.

10. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник НАПН України*, 2022, 4(2). С. 1–30.
11. Краус, К., Краус, Н., Осецький, В. Суспільство 5.0 на базі розвитку інноваційного університету та цифрового підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-37>
12. Кривонос М. Формування цифрової грамотності здобувачів освіти. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/>
13. Ломачинська І., Волинець І., Хрипко С. Соціально-психологічні аспекти цифрового здоров'я студентів в умовах викликів цифрової доби. *Освітологічний дискурс*. 2025. 50 (3). С. 94–106.
14. Мельник О. В. Соціальні наслідки цифрової залежності в контексті сучасних соціальних змін. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2020. № 11. С. 65–71.
15. Мельник С. П. Соціалізація молоді в умовах цифрових трансформацій: фактори та наслідки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 16. С. 77–84.
16. Меркулова І.В. Використання цифрових ресурсів у професійній діяльності соціального педагога : бакалаврська робота / науковий керівник – к. п. н., доцент Т.Г. Василюк. Кривий Ріг, 2023. 51 с.
17. Олексюк В., Спирін О. Основи хмарних технологій: навчальний посібник. Київ: ЦО НАПН України, 2023. 188 с.
18. Олексюк Н., Лебеденко Л. Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2015,. Том 48. №4. С. 88–102.
19. Осадча Л.А. Психологічні особливості впровадження та використання цифрових технологій в освітніх процесах. Цифрові технології в освітніх і наукових процесах/ *International Scientific Journal «Internauka»* URL:<https://www.inter-nauka>
20. Петренко О. М. Трансформація комунікативних практик молоді в цифровому середовищі : монографія. Київ : Наукова думка, 2020. 278 с.

- 21.Петрунько О.В. Інтернет як технологія соціалізації дітей та молоді. *Педагогіка і психологія*. 2020. № 1. С. 85–95.
- 22.Петренко І. Г. Позитивні та негативні тренди цифрової соціалізації : метод. рек. Львів : ЛНУ, 2020. 164 с.
- 23.Поляков Є.А. Цифрова компетентність соціальних працівників. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 220-річчю від дня заснування Університету*. 2024. С. 220 – 222.
- 24.Про основні засади молодіжної політики: Закон України №1414–IX редакція від 13.05.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#n356> (дата звернення: 10.03.2026).
- 25.Размолодчикова І.В., Кривошеїн В.В., Бойко В.А. Вплив цифрових комунікаційних платформ на соціальну взаємодію та психологічний добробут населення України. *Габітус*. 2025. Вип. 79. Т.1. С. 141–147.
- 26.Рамка цифрової компетентності громадян України. URL: https://osvita.diiia.gov.ua/uploads/1/7451-ramka_cifrovoi_kompetentnosti.pdf
- 27.Сидоренко Л. П. Цифрова культура молоді: соціологічний вимір : монографія. Одеса : ОНУ, 2021. 232 с.
- 28.Стрижак О. Особливості взаємозв'язку рівня розвитку людського капіталу й цифрових технологій у контексті формування суспільства 5.0. *Agricultural and Resource Economics*. 2022. Vol.8(3). pp.224–243. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.03.11>
- 29.Тимофєєва І. Б. Упровадження цифрових технологій у підготовку молодих педагогів . Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Випуск 11. Т. 3. 2019 URL:http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/11/part_3/44.pdf
- 30.Ткачова Я. Інформаційно-цифрова компетентність соціального педагога – запорука успішної професійної діяльності. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/>

31. European Commission. Safe and Critical Use of Information Society Technologies (IST) for Work, Leisure and Communication. 2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962>
32. Ferrari A. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe; JRC-IPTS: Seville, 2013. URL: <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/publications/pub.cfm?id=6359>
33. Gutiérrez I. Perfil del profesor universitario español en torno a las competencias en tecnologías de la información y la comunicación. *Píxel-Bit. Rev. Medios Educ.* 2014. Vol. 44. P. 51-65.
34. VoxCheck. URL: <https://voxukraine.org/voxcheck>
35. *Strategy for the Rights of the Child (2022-2027): Children's Rights in Action: from continuous implementation to joint innovation* URL: <https://edoc.coe.int/en/children-s-rights/11015-council-of-europe-strategy-for-the-rights-of-the-child-2022-2027.html>